

Таблиця 6. Методика визначення платіжної дисципліни дебітора

Термін прострочки, місяців	Розмір прострочки			
	до 5%	6–30%	31–75%	76–100%
1	1	2	3	4
2–3	1	2	3	4
4–6	2	2	3	4
7–9	2	3	3	4
10–12	3	3	4	4
12–36	3	3	4	4
Більше 36	4	4	4	4

Таблиця 7. Зведена таблиця для визначення розміру штрафу

Платіжна дисципліна (ПД)	Категорія клієнта (КК)	Рейтинг дебітора (РД)	Бали
1	1	1	1
2	2	2	8
3	3	3	27
4	4	4	64

щоб розрахувати поправочний коефіцієнт, складається зведена таблиця, за розглянутими вище елементами (табл. 7).

У зв'язку з тим, що максимальна сума балів, яку може набрати клієнт, відповідно до запропонованої методики становить 64 бали, поправочний коефіцієнт для 1 бала становитиме 1,56: поправочний коефіцієнт = $100/64$ балів = 1,56.

Таким чином, розглянувши алгоритм усіх необхідних параметрів для визначення розміру штрафу, представимо формулу для його розрахунку:

$$\text{Розмір штрафу} = \text{ПД} * \text{КК} * \text{РД} * \text{Кпопр} * T_{пр}$$

де $T_{пр}$ – сумарний розмір простроченої дебіторської заборгованості конкретного дебітора.

Розмір штрафу визначається у відсотковому співвідношенні і дозволяє обґрунтовано збільшити суму залишкового платежу (дебіторської заборгованості) певного клієнта. Разом із тим рішення про застосування штрафних санкцій має прийматися кредитним комітетом (фінансовою службою) в результаті розгляду причин несплати і того, наскільки важливий даний клієнт для корпорації, чи є можливість почекати оплати без нарахування відсотків.

Висновки

Дебіторська заборгованість, безумовно, є складним об'єктом управління, що вимагає кваліфікованого рішення

не тільки фінансових, а й юридичних, маркетингових проблем, реалізація яких може сприяти підвищенню добробуту власників бізнесу. Для досягнення цього необхідно регламентувати кредитний процес, максимально формалізувати дії персоналу з визначення умов кредитування кожного конкретного дебітора, наділити менеджмент персональною відповідальністю за забезпечення якості портфеля дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел

1. Брунгільд С.Г. Управление дебиторской задолженностью. – М.: АСТ Астрель, 2007. – С. 61–72.
2. Бахрушина Н. Создание системы управления дебиторской задолженностью // Финансовый директор, 2005. – №5.
3. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій: підручник. – К.: КНЕУ, 2004. – 566 с.
4. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
5. Хазанова В. Методы оценки и снижения кредитных рисков предприятий // Финансовый директор. 2002. – №5.
6. Хитрое П. Управление дебиторской задолженностью // Финансовый директор. – 2005. – №12.
7. Хромов М.Ю. Дебиторка. Возврат, управление, факторинг. – СПб.: Питер, 2008. – С. 23–70.

І.В. САВИЧ,
аспірант, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Методологічні підходи до кількісного оцінювання обсягів тіньового сектору економіки України

У статті розглянуто існуючі підходи та результати оцінювання обсягів тіньового сектору економіки України та діяльності вітчизняних домогосподарств у «неофіційній» економіці. Виокремлено окремі чинники тінізації еконо-

міки України. Висвітлено основні проблеми та суперечності існуючих підходів до оцінки рівня та обсягів тінізації національного господарства України на сучасному етапі її економічного становлення.

Ключові слова: тіньова економіка, детінізація економіки, легалізація економіки, тіньовий сектор економіки, економічна безпека, кількісні методи.

В статье освещаются существующие подходы и результаты оценки объемов теневой экономики в Украине. Рассмотрены конкретные факторы существования украинского домохозяйства в неформальной экономике. Проанализированы некоторые проблемы и противоречия существующих подходов оценки уровня теневой экономики в Украине на современном этапе ее экономического развития.

Ключевые слова: теневая экономика, детенизация экономики, легализация экономики, неформальная экономика, экономическая безопасность, количественные методы.

The paper highlights existing approaches and results of the evaluation of the shadow economy in Ukraine. Some concrete determinants of existence of the Ukrainian households in informal economy are studied. The basic problems and contradictions of existing approaches of assessing the level of shadow economy in Ukraine at the present stage of its economic development are reviewed.

Keywords: shadow economy, deshadowing of economy, legalization of economy, informal economy, economic safety, quantitative methods.

Постановка проблеми. В загальній сукупності наукових досліджень, присвячених різноманітним економічним проблемам, значна та все ще недостатня увага приділяється феномену тіньової економіки. Досвід наукового осмислення даного явища говорить про разючі суперечності в підходах до її вивчення, формах трактування, методах оцінювання та прогнозуванні соціально-економічного впливу. Вчені, дослідники, представники вітчизняної та зарубіжної економічної думки починаючи з середини – кінця ХХ ст. активно опрацьовують проблему існування тіньового сектору економіки, його чинників та методів оцінки.

Проблема функціонування тіньової економіки є надзвичайно складною та глобальною. Вона потребує розв'язання на державному рівні, оскільки пов'язана з економічною та соціальною безпекою України. Існування такого економічного явища, як тіньова економіка, зумовлює важливість визначення оцінки її масштабів та пошуку ефективних форм її протидії.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Серед наукових праць, в яких досліджуються проблеми тіньової економіки у цілому та окремі методи оцінювання її обсягів, необхідно виділити дослідження таких зарубіжних вчених, як Д. Блейдс, Б. Даллага, С. Джонсон, Д. Енсте, П. Зойдо-Лобатон, А. Ісаахсен, М. Кабір, Д. Кауфман, Г. Квіст, М. Лако, П. Мауро, Г. Могенсен, С. Роуз-Акерман, С. Сторм, В. Танзі, Е. Фей, Б. Фрей, Р. Хілл, Ф. Шнайдер.

Дослідження даної проблематики знайшло своє відображення у наукових працях вітчизняних науковців, серед яких, зокрема: З. Варналій, О. Власюк, В. Геєць, А. Гончарук,

М. Ермошенко, Я. Жаліло, Т. Ковальчук, І. Лютий, І. Мазур, В. Мандибур, А. Мокій, С. Мошенський, В. Предборський, М. Флейчук, О. Ярова, А. Сухоруков та інші.

Мета статті полягає в аналізі існуючих методологічних підходів до кількісного оцінювання обсягів тіньового сектору економіки України, враховуючи специфіку соціально-економічного середовища та передумов тінізації.

Виклад основного матеріалу. Звертаючись до історії, необхідно відмітити, що тіньова економічна діяльність, причини, які її породжують, не є атрибутом лише сучасних держав: з виникненням перших державних утворень – з поділом суспільства на класи виникає певна суперечність, протистояння інтересів його членів та інтересів держави. Історичний досвід свідчить, що доки існуватиме державна форма організації суспільного життя, а держава у той чи інший спосіб впливатиме на забезпечення своїх інтересів поширенням обмежень, вимог та заборон, доти зберігатиметься й тіньова економіка [2]. Подібний економічний феномен властивий усім країнам незалежно від рівня та моделі економічного розвитку.

Оцінка обсягів тіньового сектору економіки потребує попереднього виокремлення факторів, які, прямо чи опосередковано, спричиняють тінізацію економіки.

Традиційно причиною тінізації економіки розглядається надмірний податковий тягар. Проте ця думка хоч і є пануючою, не повною мірою відображає причини тінізації. Наприклад, в Україні загальне податкове навантаження на підприємство становить 55,5%. Це досить високий показник. Разом із тим у Франції він найбільший серед європейських країн і становить 65,8%, в Австрії дорівнює 55,5%, Швеції – 54,6%. Водночас масштаби тіньової економіки в країнах ОЕСР сягають лише 10–25%. Звідси стає зрозумілим, що оподаткування не є першопричиною. Зменшення податкового навантаження також не обов'язково призведе до зменшення «тіні» [3].

Аналітичні оцінки, отримані М. Флейчук на основі модельних розрахунків, свідчать, що до найістотніших чинників тінізації економіки України належать:

1) суперечливість та дублювання законодавчої та нормативно-розпорядчої бази в окремих секторах, що відображає низький рівень структурних компонентів індексу економічної свободи (рис. 1) та зростання тінізації;

2) недовіра організаційно-інституціональних механізмів антикорупційного законодавства. За даними міжнародної неурядової організації Transparency International, Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index 2012) в Україні у 2012 році становив 26 пунктів, що відповідає 144 місцю у рейтингу серед 174 країн світу, розділивши це місце з Центральною Африканською Республікою, Сирією та Республікою Конго [8];

3) неефективність функціонування судової та правоохоронної системи, що позначається на низьких оцінках експертами Світового економічного форуму незалежності судової влади та довіри до правоохоронних органів;

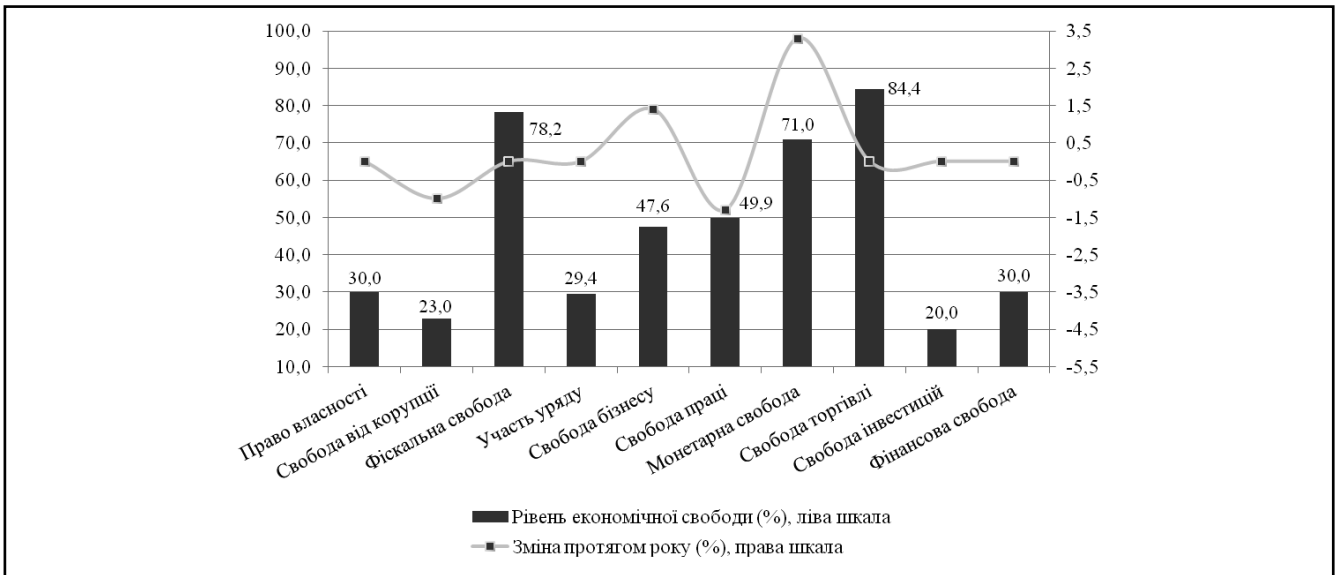

Рисунок 1. Індекс економічної свободи

Джерело: Heritage foundation [9].

4) неефективне адміністрування податків, що підтверджують рейтингові оцінки щодо ефективності оподаткування. За оцінками експертів Світового банку, після запровадження Податкового кодексу система адміністрування податків залишається складною через існування низки податкових пільг;

5) високий рівень злочинності. Налагоджені кримінальні зв'язки формують умови для поширення економічної злочинності та іншої протиправної діяльності;

6) відсутність історичної практики дотримання норм та моральних стандартів законслухняної поведінки під час провадження господарської діяльності та сплати податків у суб'єктів господарювання та громадян [3].

Таким чином, високий рівень тінізації економіки України зумовлений несприятливим інституційним середовищем ведення бізнесу [4].

Аналізуючи праці сучасних дослідників з питань оцінювання тіньових процесів, можна виділити ряд класифікацій методологічних підходів до вивчення даної проблеми. Дані класифікації різняться у своїй повноті, комплексності та розгалуженості.

У найзагальнішій класифікації методи оцінки тіньового сектору економіки умовно поділяються на три групи: мікрометоди (прямі), макрометоди (непрямі), та змішані (комплексні), які можуть включати різні елементи попередніх двох груп, в залежності від предмету, засобів дослідження та об'єктивних економічних реалій.

Аналіз праць З. Варналія, М. Флейчук та А. Мокія, присвячених даній проблематиці, дозволяє структурувати наявну сукупність методологічних підходів до оцінки тіньового сектору економіки так, як це подано на рис. 2.

Дана класифікація методологічних підходів, представлена на рис. 2, включає в себе більшість ключових методів, які широко застосовуються як вітчизняними, так і світовими дослідниками у процесі оцінювання обсягів тіньового сектору економіки.

Відповідно до наведеної структури, розглянемо мікрометоди аналізу тіньових процесів. Прийнято вважати, що мікрометоди надають більш точну інформацію стосовно обсягів тіньового сектору економіки, хоча, з іншого боку, подекуди піддаються критиці, оскільки в окремих випадках надають доволі занижені оцінки. В межах даного комплексу методів окремо варто зупинитися на методах правового аналізу.

Метод документального аналізу представляє собою ретроспективне дослідження у сфері зовнішнього оформлення чи у змісті облікових документів. Метою даного методу є виявлення деструктивних факторів господарської діяльності, що проявляється у формі специфічних документальних невідповідностей. Невідповідності проявляються в протиріччях в змісті окремого документу, у змісті облікових документів, що відображають ту саму або взаємозалежні операції чи в облікових документах, що відображають однорідні операції [1].

Метод бухгалтерського аналізу являє собою системне дослідження контрольних функцій елементів бухгалтерського обліку (баланс, рахунки і подвійний запис; оцінка і калькуляція, інвентаризація і документація) для виявлення облікових невідповідностей і відхилень у нормальному перебігу економічної діяльності. Серед порушень у веденні бухгалтерського обліку, які свідчать про ймовірність тінізації господарських операцій, виділяють: певні порушення у взаємозв'язку між елементами методу бухгалтерського обліку, порушення у технологічному процесі ведення обліку та ін.

Сутність методів економічного аналізу полягає у врахуванні взаємозв'язку і взаємозумовленості різних економічних показників, що в умовах нормальної економічної діяльності перебувають у сполученому стані. Економічний аналіз дозволяє розкрити причини відхилень від нормальної економічної діяльності.

У загальному комплексі мікроекономічних методів окремі дослідники виділяють методи безпосередньої перевірки та

Рисунок 2. Класифікація методів оцінки рівня та обсягів тіньової економіки

Джерело: складено автором на основі [1, 4].

методи вибірових обстежень [4]. Дані методи перебувають у компетенції відповідних контролюючих органів (валютного, митного, банківського, податкового та ін.), а результати даних досліджень можуть згодом використовуватись у мікро- та макрометодах [4].

Методи макроекономічної оцінки базуються переважно на агрегованих макроекономічних показниках офіційної статистики, фінансових та податкових органів і застосовуються при неможливості безпосередньої фіксації досліджуваних показників. У межах даної групи найбільш часто застосовуваними є: монетарні методи, метод розбіжностей, метод за показниками зайнятості (італійський метод) та метод альтернативної оцінки макроекономічних показників.

Монетарні методи застосовуються при аналізі процесів, пов'язаних з попитом на гроші, оборотністю і формою використання грошових коштів. Ці методи базуються на врахуванні особливостей обертання грошової маси при обслуговуванні офіційної і тіньової економік. Найчастіше тіньову економіку досліджують за допомогою методів, які ґрунтуються на вивченні попиту на готівкові гроші. При цьому припускається, що при здійсненні тіньової діяльності використовуються більшою мірою готівкові кошти. Отже, при зростанні попиту на них у розрахунковому періоді порівняно з базисним, за який беруть період часу, в якому обсяги тіньової економіки були значно меншими і їх можна прирівняти до 0, буде слугувати індикатором підвищення рівня тіньової

економіки. При використанні цих методів необхідно врахувувати, що вони дають значну похибку, оскільки зміни співвідношення готівкових грошей і вкладів відбуваються не тільки під впливом поширення тіньових явищ, а припущення про відсутність тіньових процесів протягом певного періоду часу є некоректним [7].

Метод альтернативної оцінки макроекономічних показників базується на використанні непрямих даних для розрахунку реального обсягу ВВП із наступним визначенням величини тіньового сектору шляхом порівняння скоректованого показника з даними офіційної статистики (наприклад, аналіз показника споживання електроенергії) [6].

Метод розбіжностей базується на порівнянні двох або більше джерел даних чи статистичних документів, що містять одну й ту ж інформацію, але розраховану різними методами чи подану різними джерелами інформації. Метод базується на припущенні про те, що витрати, пов'язані з неформальною діяльністю, відображені в статистичній звітності.

Метод оцінки за показником зайнятості (італійський метод) заснований на припущенні, що зниження офіційного рівня зайнятості викликає переміщення робочої сили з офіційного сектора у тіньовий. Для оцінки розмірів тіньової економіки щодо валового внутрішнього продукту на основі даних про зайнятість у тіньовому секторі необхідно визначити продуктивність праці в цьому секторі, що досягається за допомогою опитувань і обстежень [4].

Більшість дослідників тіньового сектору економіки стверджують, що жоден з наявних методів не здатний оцінити обсяги тіньового сектору економіки з достатньою точністю. Тому практикується використання змішаних методів, які можуть використовувати окремі елементи наведеної методології. Структура змішаних методик може варіюватися залежно від специфіки досліджуваного сектору економіки та соціально-економічних особливостей досліджуваної країни. Наразі універсальної методики розрахунку обсягів тіньової економіки не існує, що зумовлює подальші дослідження в даній сфері.

Згідно з методологією розрахунку інтегрального рівня тіньової економіки Міністерство економічного розвитку та торгівлі України проводить оцінку тіньового сектору економіки за допомогою таких методів: «витрати населення – роздрібний товарооборот», фінансовий, монетарний та електричний [5].

Метод «витрати населення – роздрібний товарооборот» є прямим та використовується для розрахунку макроекономічних параметрів тіньової економіки. Сутність його полягає у виявленні перевищень споживчих грошових витрат населення на придбання товарів над загальним обсягом продажу населенню товарів усіма суб'єктами господарювання в легальному секторі економіки.

Використання даного методу передбачає гіпотезу, що діяльність домогосподарств із виготовлення товарів для задоволення власних потреб чи потреб членів сім'ї не відносяться до тіньової економіки.

Розрахунок обсягів тіньової економіки за даним методом проводиться за такою формулою:

$$T_{ВН_РТt} = \frac{B_{зр\ тов\ кор\ t} - П_{ст\ л.с.\ t}}{П_{ст\ л.с.\ t}} \times 100, \quad (1)$$

де $B_{зр\ тов\ кор\ t}$ – скориговані споживчі грошові витрати домогосподарств на придбання товарів у періоді, що аналізується (млн. грн.);

$П_{ст\ л.с.\ t}$ – загальний обсяг продажу населенню товарів усіма видами суб'єктів господарювання в легальному секторі економіки в періоді, що аналізується (млн. грн.).

Розрахунок за даним методом є необхідним для подальшого розрахунку тіньової економіки за фінансовим методом [1].

Фінансовий метод є непрямим методом розрахунку обсягів тіньової економіки та полягає у визначенні тенденцій зміни пропорцій між вартістю товарів, робіт і послуг, використаних у процесі виробництва, та валовим доходом підприємств у країні загалом або в окремому виді економічної діяльності.

Рівень тіньової економіки (прихованих доходів) підприємств у країні в цілому в періоді, що аналізується ($T_{фв\ t}$), розраховується за формулою:

$$T_{фв\ t} = T_{ф\ t_0} + \Delta\mathcal{C}_{П\ t} \times 100, \quad (2)$$

де $T_{ф\ t_0}$ – рівень тіньової економіки в базовому періоді, розрахований за методом «витрати населення – роздрібний товарооборот»;

$\Delta\mathcal{C}_{П\ t}$ – зміна рівня тіньової економіки для підприємств у країні в цілому в періоді, що аналізується.

Зміна рівня тіньової економіки для підприємств у країні в цілому в періоді, що аналізується ($\Delta\mathcal{C}_{П\ t}$), розраховується за такою формулою:

$$\Delta\mathcal{C}_{П\ t} = \mathcal{C}_{П\ t} - \mathcal{C}_{П\ t-1} \quad (t = 1, \dots, l), \quad (3)$$

де $\mathcal{C}_{П\ t}$ – частка вартості товарів, робіт і послуг, використаних у процесі виробництва, у валовому доході всіх підприємств у країні в цілому в періоді, що аналізується;

$\mathcal{C}_{П\ t-1}$ – частка вартості товарів, робіт і послуг, використаних у процесі виробництва, у валовому доході всіх підприємств у країні в цілому в аналогічному періоді попереднього року.

Монетарний метод також є одним із прямих методів обчислення рівня тіньової економіки та базується на оцінці рівнів тіньової економіки, розрахованих за методом Гутмана та за модифікованим методом. За методом Гутмана скорочення відношення обсягу депозитів до грошового агрегату $M2$ у періоді, що аналізується, є свідченням тенденції збільшення рівня тіньової економіки.

За методом Гутманна обсяг тіньової економіки розраховується за формулою:

$$T_{M\Gamma\ t} = \frac{1 - f_t}{f_{t-1}} \quad (4)$$

де f_t – показник відношення обсягу депозитів до грошового агрегату в періоді, що аналізується;

f_{t-1} – показник відношення обсягу депозитів до грошового агрегату в аналогічному періоді попереднього року.

Обсяг депозитів до грошового агрегату $M2$ (f) у зазначених періодах розраховується за такою формулою:

$$f = \frac{\frac{D}{M2_{t_0}}}{\frac{M2 - M0}{M2_{t_0}}} = \frac{M2}{M2_{t_0} - M0_{t_0}}, \quad (5)$$

де $M2$ – грошова маса у відповідному періоді (млн. грн.);

D – банківські депозити у відповідному періоді (млн. грн.);

$M0$ – гроші поза банками у відповідному періоді (млн. грн.);

t_0 – базовий період, за який прийнято 1991 рік.

Рівень тіньової економіки за модифікованим методом у періоді, що аналізується ($T_{MM\ t}$), розраховується за такою формулою:

$$T_{MM\ t} = (k_t - k_{t_0}) \times 100, \quad (6)$$

де k_t – коефіцієнт ефективного використання готівкових коштів в обігу в періоді, що аналізується;

k_{t_0} – коефіцієнт ефективного використання готівкових коштів в обігу в базовому періоді.

Коефіцієнт ефективного використання готівкових коштів в обігу (k_t) розраховується за такою формулою:

$$k_t = \frac{M0_t}{Ob_t}, \quad (7)$$

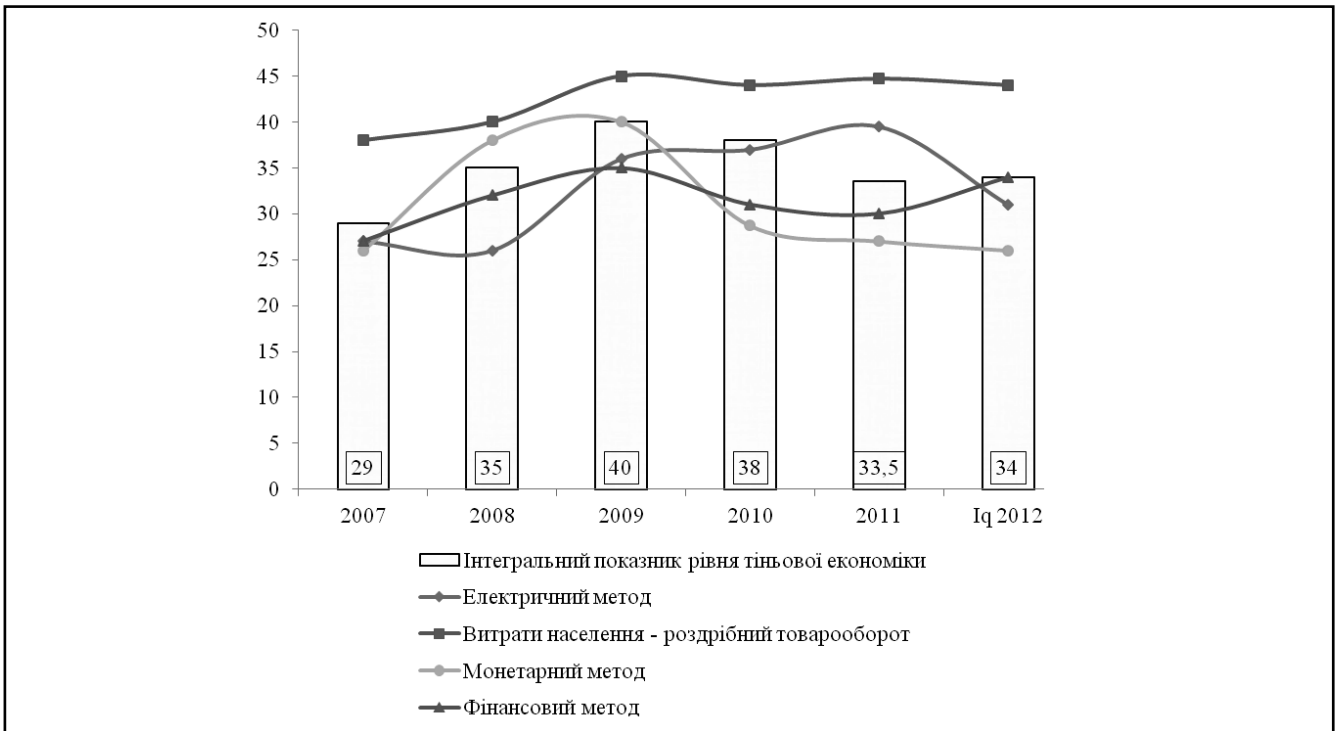

Рисунок 3. Динаміка обсягів тіньового сектору економіки, розрахована за методикою Міністерства економічного розвитку та торгівлі України

Джерело: складено автором на основі [5].

де MO_t – гроші поза банками в періоді, що аналізується (млн. грн.);

DO_t – переказні депозити в національній валюті, що є результатом різниці між грошовою масою $M1$ у періоді, що аналізується, та величиною грошей поза банками MO у цьому періоді (млн. грн.) [5];

Ob_t – швидкість обертання готівкових коштів у періоді, що аналізується.

Інтегральний рівень тіньової економіки за монетарним методом розраховується як сума зважених величин рівнів тіньової економіки, розрахованих за методом Гутманна та за модифікованим методом.

Електричний метод розрахунку обсягів тіньової економіки також є непрямим та полягає в порівнянні приросту внутрішнього споживання електроенергії з приростом ВВП. Базовою гіпотезою є те, що приріст внутрішнього споживання електроенергії має відповідати приросту реального ВВП. Припускається, що перевищення приросту внутрішнього споживання електроенергії над приростом ВВП свідчить про використання електроенергії в тішовій економіці.

За електричним методом обсяги тіньової економіки розраховуються за формулою:

$$T_{E t(t_0)} = \frac{I_{E t(t_0)} - I_{ВВП t(t_0)}}{I_{ВВП t(t_0)}} \times 100, \quad (8)$$

де $I_{E t(t_0)}$ – індекс зміни внутрішнього споживання електроенергії в періоді, що аналізується, до базового періоду [4];

$I_{ВВП t(t_0)}$ – індекс зміни ВВП у періоді, що аналізується, до базового періоду;

t – період, що аналізується;

t_0 – базовий період, в якому індекс зміни внутрішнього споживання електроенергії та індекс зміни ВВП дорівнюють одиниці. За базовий період прийнято 1990 рік [5].

Для повноти дослідження доцільно привести розрахунки обсягів тіньового сектору економіки за наведеними методами, обчислені Міністерством економічного розвитку та торгівлі України та наведені на рис. 3.

Як можна побачити на рис. 3, два з чотирьох використуваних Міністерством економічного розвитку та торгівлі України методів засвідчили зростання обсягів тіньового сектору економіки, один – її незмінність, та лише монетарний метод засвідчив детінізацію економіки.

Висновки

Разючі розбіжності в результатах оцінювання обсягів тіньового сектору економіки України засвідчують, що використовувана методологія нездатна забезпечити достатню точність оцінювання. Наведений сутнісний опис діючих методів, а також розрахунок рівня тіньової економіки за кожним з них дозволяє сформулювати такі висновки:

- по-перше, разючі розбіжності за результатами розрахунків окремих методів змушують сумніватися в доцільності використання даного комплексу методів;

- по-друге, розрахунок офіційного показника тіньової економіки України потребує вдосконалення та подальше використання методу за показником зайнятості, окремих сучасних модифікацій монетарного методу, як таких, які відповідають економічним реаліям;

– по–третє, доцільними вважаються розробка та вдосконалення методів прямого оцінювання тіньової економіки (опитування, анкетування), як таких, які забезпечують достатній обсяг даних для подальших оцінок;

– по–четверте, недооціненою вважається роль методів економетричного моделювання, як таких, які здатні оцінити похибку дослідження, взаємозв'язок досліджуваних змінних та визначити корелюючі фактори моделі.

Список використаних джерел

1. Варналій З.С. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації: монографія / за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2006. – 576 с.
2. Предборський В.А. Детінізація економіки в контексті трансформаційних процесів. Питання теорії та методології: монографія. – К.: Кондор, 2005. – 614 с.
3. Прилипка Ю.І., Харазішвілі Ю.М. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрямки подолання. – К.: НІСД, 2011. – 31 с.
4. Флейчук М.І. Легалізація економіки та протидія корупції у системі економічної безпеки: теоретичні основи та стратегічні пріоритети

в умовах глобалізації: монографія / М.І. Флейчук. – Львів: Ахілл, 2008. – 660 с.

5. Тенденції тіньової економіки в Україні у I кварталі 2012 року. [Електрон. ресурс] / МЕРІТУ. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32844

6. Schneider F., Buehn A. Shadow Economies in Highly Developed OECD Countries: What Are the Driving Forces? // IZA Discussion Paper No. 6891. – The Institute for the Study of Labor, Bonn, October 2012. – 34 p. Available from: <http://ftp.iza.org/dp6891.pdf>

7. Eilat Y., Zinnes C. The Evolution of the Shadow Economy in Transition Countries: Consequences for Economic Growth and Donor Assistance // CAER II Discussion Paper No. 65. – Harvard Institute for International Development, September 2000. – 70 p. Available from: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNACK691.pdf

8. Corruption Perceptions Index 2012. Transparency international. Available from: <http://www.transparency.org/cpi2012/results>

9. 2013 Index of Economic Freedom. Heritidge foundation. Available from: <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>

Н.О. ГАЛЕНКО,

аспірант, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Системність та комплексність у створенні механізму подолання кризових наслідків на фондовому ринку України

У статті розглянуто питання створення механізму з подолання наслідків сучасної кризи на фондовому ринку України, розроблено комплексний підхід. Проаналізовано особливості сучасного національного фондового ринку.

Ключові слова: національний фондовий ринок, фондовий ринок України, криза, кризові явища, антикризові заходи, подолання кризових явищ.

В статье рассмотрены вопросы создания механизма по преодолению последствий современного кризиса на фондовом рынке Украины, разработан комплексный подход. Проанализированы особенности современного национального фондового рынка.

Ключевые слова: национальный фондовый рынок, фондовый рынок Украины, кризис, кризисные явления, антикризисные меры, преодоление кризисных явлений.

The paper considers the following questions: a mechanism to overcome the consequences of the present crisis in the stock market of Ukraine, an integrated approach. The features of modern national stock market.

Keywords: domestic stock market, stock market Ukraine, crisis, crisis management measures to overcome the crisis.

Постановка проблеми. Зміни, спричинені виникненням кризового стану, які відбулися на світовому фондовому ринку, потрясли увесь світ, і подальший розвиток фондового ринку на національному рівні країн та міжнародному рівні залежатимуть від того, як складатимуться умови, які породжує глобальна економічна криза, чи навпаки, як стримують або нейтралізують гострі прояви кризових явищ уражені країни.

Мета статті. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в аналізі особливостей фондового ринку України, розробці комплексного підходу до створення механізму з подолання наслідків сучасної кризи на національному фондовому ринку.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі особливістю функціонування фондового ринку є те, що рішення на національному ринку приймаються під впливом сигналів зі світового фондового ринку в більшій мірі, ніж під впливом інформації, отриманої з національного ринку та місцевої інформації.

Економічний ринок України, наслідуючи світові тенденції, співпрацює з міжнародними фінансовими ринками, і наслідки цих процесів справляють значний вплив на розвиток українського фондового ринку. Але, на жаль, обсяг торгів